

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 24 (8608)

16 ИЮНЬ

2016 йыл

КИШИ ЮМА

ТАМБЫЗ АЙЫ

1931-нши йылдан алып шыгады

ДР ХАЛК ЙЙЫНЫ

Сессия озгарылды

Оьткен киши юма куьн, 9-ншы июнде, Дагестан Республикасынынъ 5-нши кере шакыртылган Халк Ййынынынъ 63-нши сессиясы болып озды. Онынъ исинде ДР Аькимбасы Рамазан Абдулатипов ортакшылык этти. Кеньести ашты эм юритти дагестан парламентининъ спикери Хизри Шихсаидов.

Ис куьнделигинде депутаты биринши болып «Дагестан Республикасынынъ 6-ншы кере шакыртылаак Халк Ййынынынъ депутатларын сайлавларды оьткеруьвди белгилев акында» сораьды ортага салып ойластылар.

Сол сораь бойынша доклад пан республика парламентининъ спикерининъ орынбасары Сейфулах Исаков шыгып соьйледи. Ол 5-нши кере шакыртылган Халк Ййыны оз куллыгын тамамлайтаганын белгиледи. ДР Конституциясы, «Дагестан Республикасынынъ Халк Ййынынынъ депутатларын сайлавлар акында» ДР Законы

ман келисте сайлавлар оьткерилеги акында оннан 100 куьн алдын эм 90 куьннен кешиктирилмей билдирилмеге керек.

Соны ман байланыста Халк Ййыны 6-ншы кере шакыртылаак Халк Ййынынынъ депутатларын сайлавларды 2016-ншы йылдынъ 18-нши сентябрьде оьткерилеги акында токтасты кабыл этип алды. Токтас куьшине киреди официаллык баспаланган куьннен алып.

Сонъ депутатларга республика калаларынынъ эм районларынынъ суд участокларына мировой судьялар ис орынына беркитуьв уьшин кандида-

туралар коьрсетилди. Сессия 15 мировой судьяларды беркитуьвге тавыс берди эм тийисли токтастарды кабыл этип алды.

Солай ок депутатлар бир неше законопроектлерин, оларга туьзетуьвлер киритуьв мен байланыста ойластылар, бир неше маьнели законларды кабыл этип алдылар.

«Дагестан Республикасынынъ 5-нши кере шакыртылган Халк Ййынынынъ аьрекетининъ бас сырагылары акында (2011-2016-ншы йыллар)» доклад ДР Халк Ййынынынъ Председатели Хизри Шихсаидов шыгып соьйледи. «Парламент эсап беруьв болжалда коьп куллык этти. 2011-нши йылдынъ март айынан алып 63 сессия кеньеслери озгарылды, оларда 580 законлар эм

ДР Халк Ййынынынъ Аппаратынынъ информация-аналитика боьлиги.

577 токтастар кабыл этилинип алынды. . . Бизим куллыгьмыз республикада озгарылааган туьрлентуьвлерди законодательлик канагатлава, элимиздинъ Президентининъ Федераллык Ййынына эм ДР Аькимбасынынъ Халк Ййынына каратылган Язбаларын, солай ок республика оьрленуьвининъ приоритетли проектлерин яшавга шыгарувга каратылып бардырылган», – деп белгиледи дагестан парламентининъ спикери.

ДР Аькимбасы Рамазан Абдулатипов аьли депутатлар алдында ол 2013-нши йылдынъ 30-ншы январинде шыгып соьйлегеннен сонъ коьп ийги як туьрленислер болганын эм онда ДР Халк Ййынынынъ Председатели Хизри Шихсаидов уйкен орын тутканын белгиледи.

РОССИЯ КУЬНИ БЕЛГИЛЕНДИ

Бактымыздынъ ортак белгиси

Июнь айдынъ 12-нши куьнинде Россия куьни белгиленди. Сол куьнге багысланып, Дагестан Республикасынынъ бас каласы Махачкалада шатлыклы аьлде байрам болып озды. Сол куьн озгарылган шаралар ДР Миллет политикасы бойынша министерствосынынъ баславы ман уйгынландылар. Бу куьн Махачкалага туьрли регионлардан, районлардан кел-

ген конакларды Ленин комсомолы атындагы маданият эм тыншаюв паркында Миллет политикасы бойынша министри Татьяна Гамалей хош коьрип алып, кутлав соьзин айтты.

– Бу байрам Россия халкларынынъ бактыларынынъ ортак белгиси, оьз Аталыгын шынты юреги мен суьйген аьдемлердинъ куьни, – деди ол. Байрамды белгилемеге

ййылган халкты ДР яслар ислери бойынша министри Арсен Гаджиев эм ДР Ямагат палатасынынъ ваькили Магомед Курбанов кутлап оздылар.

Россия куьнине багысланган байрам митинги Россия эм Дагестан Республикасынынъ гимны шалынувы ман тамамланды.

Г. САГИНДИКОВА.

САЙЛАВЛАР-2016

Депутаттынъ халкка, патшалыкка пайдасы тийсин

Дагестан Республикасынынъ Аькимбасы Рамазан Абдулатиповтынъ баславы ман Махачкалада «Республикада озгарылааган туьрлентуьвлерде Дагестан депутатларынынъ туткан орыны» деген форум озгарылды.

Шарады ДР Халк Ййынынынъ Председатели Хизри Шихсаидов ашты эм юритти. Онынъ аитувы ман, бу шарады озгаруьвдынъ бас мырады – ол бас деп баьри дережели депутатлар корпусынынъ куллыгын белсенлеуьв. «Биз баьри дережели депутатлар этилинип республикада 9 мынга ювык аьдемлер эсабында сайланганмыз. Эгер аьримиз шынтысы ман сайлавшылардынъ кызыксынувларын коршаласак, биз кайдай да болсын борышларды шешип болаакпыз», – деп белгиледи Хизри Шихсаидов. Парламент спикери депутатлыкка кандидат эсабында яслар эм кыскааклылар ваькиллери бел-

сен коьрсетпеге кереклиги акында айтты. Онынъ соьзлерине коьре, ол зат власть органларына талаплы, республика эм элимиздинъ оьрленуьвине тийисли косымын этип болаак аьдемлер келуьвине, солай ок баьри социаллык куьплер кызыксынувларын толы аьлинде эсапка алуьвга онъайлы себеплигин тийгистеек. «Экстремизмге эм терроризмге карсы аьрекет этуьв – бизим куллыгьмыздынъ бас йолларынынъ бириси болып калады... Биз Дагестанда озгарылааган туьрлентуьвлерди, баьри тармакларды яньыртуьвга, аьлиги экономикады кеплевге каратылган республика Аькимбасынынъ

курсын якламага керекпиз. Бизде биргелесте баьри зат та онъланар эм Дагестан элимиздинъ кавыфсыз, онъайлы эм оьрленеяткан регионы болар», – деп тамамлады Хизри Шихсаидов.

Госдумадынъ миллетлер ислери бойынша Комитетининъ председатели Гаджимет Сафаралиев парламентарийлердинъ эм савлай депутатлар корпусынынъ йорыкласкан куллыгын маьнелигин белгиледи. «Единая Россия» партиясынынъ армаганда сайлавларда катнасуьв уьшин кандидатларга алдын шалып тавыс беруьв практикасын уьстинлики кириткени мен байланыслы темады коьзгап, депутат булай деди: «Сырт-Кавказ регионларында эм бизим республикада сайлавшылар саны уйкен эди: ол зат олардынъ йогары дережели сеними

акында айтады».

Сонъ ййылганлар алдында ДР Аькимбасы Рамазан Абдулатипов шыгып соьйледи. Ол яньы сайлавларга партиялар эм кандидатлар аьр район, аьр кала, савлай Дагестан бойынша аян проектлер мен бармага керек деген ойын билдирди. «Халкка, патшалыкка куллык этип болаак, сыйы бар аьдемлерди коьрсетпеге керек депутатлыкка кандидатлар этип», – деди Рамазан Абдулатипов. Солай ок, онынъ соьзлерине коьре, ямагат-политикалык иске дагестан ясларын киритпеге керек.

Депутатлар корпусы муниципалитетлердеги эм савлай Дагестанда ислер аьлине себеплик этетаганын белгилеп, ДР Аькимбасы: «Биз бен басланган власть, ямагат эм аян тармаклар реформасы бардырылма-

га керек», – деп айтты. Регион етекшисининъ баа беруьви мен, аьлиги заманда уйкен оьлшемли туьрлентуьвлер аграрлык эм промышленность секторларында, налог тармагында болдылар. Соны ман бирге Дагестан Аькимбасы парламент спикери Хизри Шихсаидовтынъ етекшилиги астында депутатлар корпусынынъ сезимли куллык юритеганын белгиледи.

Созининъ тамамында Рамазан Абдулатипов булай деди: «Биз бир миллет, бир халк болганьмыз маьнели: тиллердинъ эм аьдет-йорыклардынъ этномаданиятлык байлыгын сакламан. Биз, Дагестан халкы, – россия миллетининъ кесеги».

Форум катнасуьвшылары резолюцияды кабыл этип алдылар. («Дагестанская правда» газетасыннан).

19-ншы июнь – МЕДИЦИНА
КУЛЛЫКШЫСЫНЫНЪ КУЬНИ

Юреги мен сайлаган исинде



Врач-яваплы, сыйлы эм керекли кеспилердинъ бириси. Сосы кеспиди аьдем юреги мен сайламага тийисли.

Сакинат Казуевна Шураева (суьвретте) оьз яшавынынъ 50 йылын медицина тармагына багыслаган. Оны районымызда танымаган-билмеген аьдем йок десек те, яньылыс болмаса ярайды. С.Шураева 1966-ншы йыл Махачкаладагы медициналык университетин тамамлап, оьз аьрекетин Карагас авылында участок больницысында бас врач болып баслаган, сонъ район орталык больницада терапевт коьмегин авырувларга эткен. Бу куьнлерде болса, Сакинат Казуевна врач-фтизиатр деп белгиле. Сосы аз болмаган ярты оьмир ишинде неше керексингенге онынъ ярдамы тийген, неше аьдем юрегинде уйкен разылык пан оны ман аманласкан.

Сакинат Шураева – йогары категориялы врач. Дагестан Республикасынынъ ат казанган врачы. Ол «Энь де ийги фтизиатр» деген атка эм коьплеген Сый грамоталарга тийисли болган.

Фондты туъзуув акында карар алынсын

РФ Турак уй кодексининъ 170-нши статьясы эм «Дагестан Республикасында коьп квартиралы уйлердеги ортак байырлыкты капиталлык ремонт этуьвди уйгынлав акында» деген 09.07.2013-нши йылдагы 57-нши номерли ДР законнынъ 5-нши статьясы ман келисли кепте коьп квартиралы уйлердеги меканлардынъ иелери оларга капиталлык ремонт фондунъ туъзувдинъ йорыгын сайластырув бойынша законодательство ман берилген ыхтыярларын кулланмаган болса, озь счетларында яде регионалык оператордынъ счетында капиталлык ремонт фондунъ уйгынлав акында карар алмага борышлы.

2012-нши йылдынъ 25-нши декабриндеги №271-ФЗ Федераллык законнынъ эм йогарыда белгилен-

ген ДР Законнынъ авыл поселение аькимбаслары эм коьп квартиралы уйлердеги меканлардынъ иелери, етекшилев эм ресурслар ман канагатлавшы организациялар толтырмага борышлы боладылар.

Меканлардынъ иелери, эгер олар капиталлык ремонт фондунъ туъзув йорыгын сайлап алмаган болса, капиталлык ремонттынъ оьткеруьв уьшин ай сайын аьр квадрат метри уьшин 5 маьнет 20 каьпик взносын регионалык оператордынъ счетына тоьлемге тийисли. РФ Турак уй кодексининъ 155-нши статьясы ман келисли кепте капиталлык ремонт уьшин взносларын заманында яде толы кебинде тоьлемегени уьшин суд аркасы ман косымша процентлер (пени) алынаык.

Турак уйлерин эртеде приватизация эткен граждандлар коьп квартиралы уйдинъ ортак байырлыгыннынъ капиталлык ремонты уьшин шыктажлар этпеге суьймейтаган болса, 29.12.2004-нши йылдагы №189-ФЗ Федераллык законнынъ 20-нши статьясы ман келисли кепте сол турак уйлерин социаллык найм келисуьвин туъзув мен бирге патшалык яде муниципаллык байырлыгына бермеге ыхтыярлары бар.

Солай ок авыл поселение аькимбасларына эм мекан иелерине коьп квартиралы турак уйлер уьшин турак уй иелерининъ товариществоларын (ТСЖ, ЖК, УО яде коьп квартиралы уйдинъ турак уй иелер управлениесин) туъзбеге керек боладылар.

**«Ногайский район»
МО администрациясы.**

ЕТЕКШИ

Ийги ислер белгисиз калмайды

«Ийги ат дуныядагы байлыктардан да артык, неге десе байлык йойытылады, ийги ат болса – оьлимсиз», – деген соьзлер бар. Солай ок дуныяда материаллык байлыктардан да ийги атын калдырувды йогары салып аьрекет эткен аьдемлер аз тувыл.



«Село Терекли-Мектеб» СП МО аькимбасы Зейдулла Аджибайрамов бу куьнлерде толтырган исине озган йыл коьшти. Сосы йылдынъ ишинде ол авылымыздынъ онъайлыгы уьшин шалысып аьрекетлейди. Онынъ белгилемеге болгандай эткен ийги ислери бар. Айтпага, район маданият уьйининъ алдындагы майданда «Терекли-Мектебти мен суьмен» деген стела, Ф.Капельгородский паркындагы артезианда «Терекли-Мектеб-2016» деп язувлы, Уллы Енъуьв байрамында согыс катнасувшылардынъ 4 тул хатынларына 2-ер мынъ маьнет акша, Ис эм язлык байрамында ис ветеранларына 1-ер мынъ маьнет акша тап-

шырды эм коьп баскалар.

Янъыларда Зейдулла Курманович авылымызга келген туьрли шенъилшеклерде ойнамага деп Терекли-Мектебтинъ уш балалар бавынынъ, собесте канагатланган саьбийлерине деп баьриси 210 билет, эсли яшавшыларга йылдынъ ызына дейим Ногай театры озгарган шараларга эм спектакльлерге бармага ыхтыяр берген абонементлер пайлаган. Тагы да авыл басы Халклар ара музей куьнинде куллыкшылары ман уьлке танув музейге барып, оларды байрам ман кутлап, принтер савкатлаган. З.Аджибайрамов авылын коьрклендирер мыратта куьш салган бала-

ган майданда оьлен шашканы уьшин, олар окыган школага топлар савкатлаган. Халклар ара балаларды коршалав куьнинде Зейдулла Курманович кенъ аьлде авылымызда саьбийлерге байрам озгарувга себеплигин тийгистти.

Аьдемге коьмек этуьв – ол тек материаллык ярдам тувыл, ол тагы да керексингенлерге суьйиниш савкатлав. Солай ок Зейдулла Аджибайрамов, коьп йыллар узагына авылымыздынъ онъайлыгы уьшин аьрекетлеп, яшавшыларына куваныш савкатласын.

Н.КОЖАЕВА.

Суьврете: Ф.Капельгородский паркындагы артезианда.

Тынышлы Дагестан уьшин

Дагестан Республикасынынъ баспа эм информация министрствосы эм «Метан-ТВ» компаниясы экстремизм эм терроризмге карсы турув аьрекетинде биргелесип ислемерге токтастылар. Келисуьвге коьре, Махачкала эм Каспийск калаларында юретаган автобусларда телевизор экранларда терроризмге карсы роликлер коьрсетиледи.

«Метан-ТВ» компаниядынъ етекши-си Рамазан Гаджиев «Тынышлы Дагестан уьшин» деген проектти коьтергишлемге

ПОЭЗИЯ ТЕАТРЫНДА

Махачкалада – шаирлик куьнлер

Россияда Пушкин куьнине эм орыс тилининъ куьнине багысланып, Махачкала каласында шаирлик окувлар озды. 6-ншы июнь савлай элимизде кенъ белгиленеди, бу куьн уллы орыс шаири Александр Сергеевич Пушкин тувган, онынъ шыгармалары бизим яшавымызды аьр заманда да маьнеге толтырадылар.

Быйыл янъыларда ашылган орыс тили эм маданиятынынъ республикалык орталыгы – Поэзия театрында шаирдинъ эстелиги касында шатлыклы шара озгарды. Уллы шаирди эсеп, орталык куллыкшылары, миллет политика бойынша, маданият министерстволарынынъ ваякиллери, Дагестан патшалык университетининъ студентлери, балалар эм яслар ямагат биригуьвлерининъ республикалык уьйининъ волонтерлары келдилер. Шаирлик окувларды ашып, Поэзия театрынынъ директоры Елена Гарунова мундай шаралар бу азбарда тез-тез болатаганын белгиледи. ДР маданият министри Зарема Бутаева баьрисин де Дагестан Республикасынынъ Аькимбасы Р.Абдулатиповтынъ атынан кутлады, уллы шаирлер Пушкиннинъ эм Гамзатовтынъ яратувшылык йолларын яслар алып барарлар деген сенимин

САН ЯЗУВ ИСИ

Аьзирлик коьриледи

Быйыл 1-нши июльде Дагестанда, сав элимиздегиндей болып «Авылда йорык болса – эл молшылыкта» деп аталган 2016-ншы йылдынъ Савлайроссиялык авыл хозяйстволык сан язув иси басланады.

Дагестанда аьли бу яваплы куллыкка ызгы аьзирленуьв шаралары оьтип туры. Язувды уйгынлавшылар сонынъ аьр бир катнасувшысы эм объекти акында куьнибурын билдируьвлер йыйнап, списокларды туъзедилер, адреслерди белгилейдилер. ДР Авыл хозяйство эм тамак-азык министрствосынынъ специалистлери министр Мусафенди Велимурадовтынъ буйрыгы бойынша, районлар эм калаларга барып, республикада Савлайроссиялык авыл хозяйстволык сан язув исин оьткеруьвге аьзирликти тергейдилер.

аьзир экенин билдирди. Бу ис «Дагестан Республикасында 2016-ншы йылда терроризм идеологиясына карсы турув Комплексли планын» яшавга шыгарув уьстинде этилинеди.

Солай ок ДР бойынша Россия МЧС бас управлениеси «Метан-ТВ» компаниясы ман келисуьвге кол басканлар, бу компания калада юретаган автобусларды LCD-экранлар ман аьжетсизлейди эм яшавшыларга кавыфлы аьллер акында билдиреди.



эситтирди. Сонъ студентлерден шаирлик флешмоб оьтти. Окувларда Дагестан Язувшылар союзынынъ агзалары, республикадынъ театр аьрекетши-лери, китапханалар окувшылары, яс шаирлер эм каладынъ яратувшылык яслары катнастылар. Олар А.Пушкиннинъ ятлавларын, поэмалардан эм эртегилерден уьзиклерин орыс эм англис тиллеринде оқыдылар.

– Биз бу шарады озгар-май болмаймыз, неге десе

бизим орталыктынъ бас борышы – орыс тилин эм маданиятын бизим регионда коьтергишлев. Буьгунги шара шаирдинъ Кавказ бан байланыслы ятлавларына багысланган, – деп белгиледи орталык методисти А.Гречина.

Поэзия театрында анъшаирлик «Медный всадник» спектакли эм моноспектакль «Евгений Онегин» коьрсетилди.

БИЗИМ ХАБАРШЫ.

Суьврете: шаирлик куьнлер барысында.

ТАРУМОВ РАЙОНЫ Коьнъил коьтериисте оьтти

«Аьдем капиталы» деген приоритетли проект Тарумов районинда яшавга шыгарылып келеди. Район етекшилиги оьз исинде яс несилди тербиялавга уьйкен эс этеди. Соьйтип янъыларда Тарумовкадынъ балалар уьшин «Медвежонок» деген савландырув лагеринде ДР «Тарумовский район» МО администрациядынъ физкультура, спорт эм яслар ислери бойынша боьлигининъ ойы ман ата-анасыз калган саьбийлерге шара уйгынланып озгарылды. Шара барысында балалар спорт ойынларын ойнадылар, шабысувда, каргувда базластылар, шеньилшеклерде кыдырдылар.

Тарумовкадынъ орта мектебининъ йогары класста окыйтаган окувшылары волонтерлар болып, саьбийлерге туьрли емислер, азык-туьлик эм таьттли сувлар пайладдылар.

– Волонтерлык – ол бек аьруьв ой. Эм Яслар политикасы бойынша боьлигининъ куьлыкшыларына буьгуьнги шара волонтерлар коьгалысына ясларды тартув бойынша келеектеги ислерге ийги баслав болар деп ойлайман, – деди «Тарумовский район» МО аькимбасынынъ орынбасары З.Мунгишиева.

Район администрациясынынъ опека эм попечительство боьлигининъ бас специалисти С.Рамазанова балалар уьшин байрамнынъ уйгынлавшыларына уьйкен разылыгын билдирди. Эм ата-анасыз калган 32 саьбийлерге буьгуьнги куьн шынты байрам болганын белгиледи, эм сондай акциялар келеекте де йыйы озгарылаыгына сенимин билдирди.

Район администрациядынъ яслар ислери бойынша боьлигининъ етекшиси А.Дамадаев байрамды уйгынлавга демевлик эткен ДР «Тарумовский район» МО администрациясынынъ аькимбасы А.Зиминге, Тарумовский район Йыйынынынъ Кочубей авыл атыннан депутаты А.Шамхаловка, район маданият уьйининъ куьлыкшыларына, окувшыларга эм сондай баскаларга уьйкен разылыгын билдирди.

Байрамнынъ сонъында балалар район маданият уьйинде мультфильмлер карадылар.

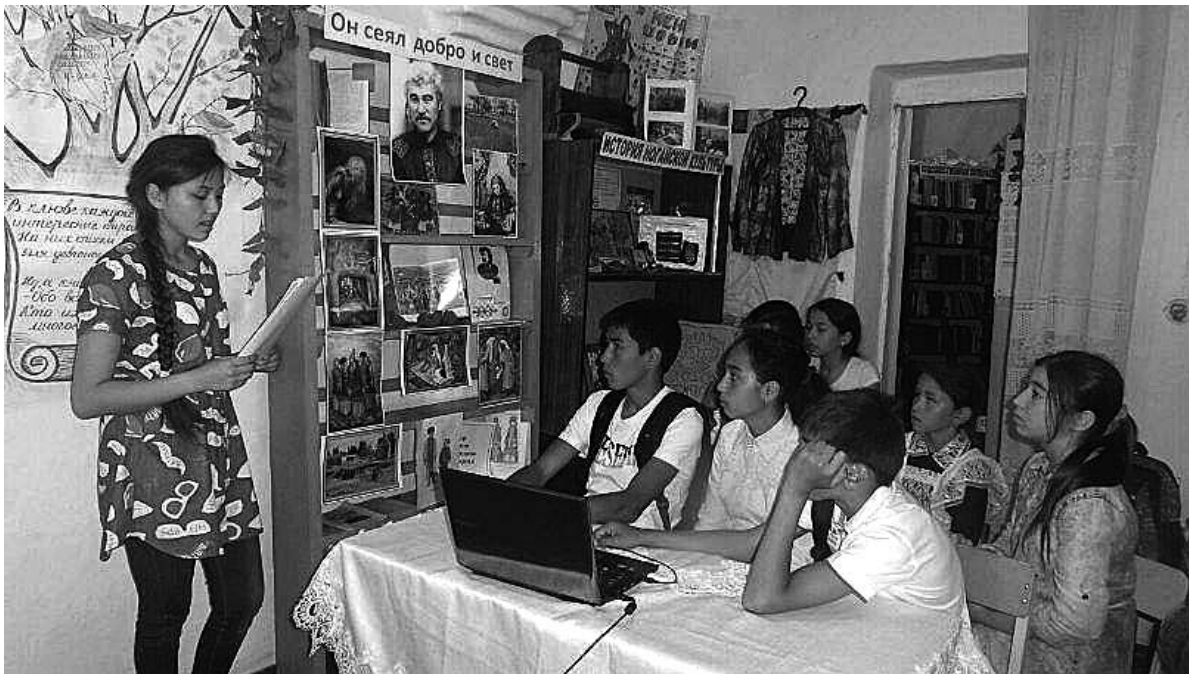
ЭСКЕРУЬВ

Яздынъ бир йылы кешеси. Тетем уршык ийиреди, онынъ айланувынынъ сеси шыгады. Тетемнинъ картайган коллары юнди йипке айландырады. Ол астаакырын йырлайды. Мен онынъ йырынынъ соьзлерин тегаран айыраман. Сосы мунълы йыр мага коьптен бери таныс болган себептен, тетемнинъ йыры коьнъилсиз экенине кыйналмайман. Бу йыр узак, ят ерлерде яс йигиттинъ яшавы уьзилгени акында. Тетем оны яде бизим бу дунядан кешкен атамызга, яде оьзининъ оьлген увылына багыслайды. Онынъ коьзлери ясларга толады.

КИЗЛЯР РАЙОНЫ

Халкына суьйими оьнерин арттырды

Кизляр район китапханаларында ногай этнографы, суьвретшиси, адабият аьрекетшиси С.Батыровтынъ эстелигине багысланып шаралар озгарылдылар.



Айтпага, бу йылдынъ май айынынъ сонъында Ново-Владимировка авылынынъ 8-нши боьлик китапханасында биринши кеспили суьвретшиси С.Батыровтынъ яшав эм яратувшылык йолына багысланган «Ол ийгилик эм яркылык шашып келген» деген хабарласув уйгынланган эди. Китеп окувшылар суьвретшидинъ кызыклы бактысы эм яратувшылык излевлери акында коьп янъы хабарлар билдилер. Ол живописьтинъ туьрли жанрларында ясалган 200-ден артык суьвретлерин ясаган. Суьвретшидинъ карасы ман ол оьз халкынынъ, ата-бабаларынынъ аьдетлерин коьрсеткен.

С.Батыров баска болып, агаш пан да сулыплы ясаган, ногай халк фольклорын терен билген, шынъ коьбиз деген бурынгы анъ саз алатында усташа ойнап бажарган. Ол юзден артык халк йырларын эм сазларын йыйган, бурынгы ногай халк биювлерин эм йырларын, саз алатларын яшавга шыгарув бойынша коьп аьрекет эткен.

Айтпага, С.Батыров тигип, согып, кийиз де басып билген. Ол «Айланай» Патшалык ногай халк фольклор-этнографиялык ансамбльдинъ туьзилуьвине уьйкен косым эткенлердинъ бириси болады. Китаплерди, «Лашын» деген балалар уьшин журналын ярастырув бойынша аьрекет эткен. «Айланай», «Лезгинка», «Вайнах», «Дагестан» патшалык ансамбльлерине миллет

кийимлерининъ эсте сакланатаган онлаган эскизлерин туьзген.

Оьзининъ куьшин адабият яратувшылыгында да сынаган. Аьлиги заманнынъ ногай кара соьзинде «Албаслы акында толгав» деген хабары айырым орынды алады. Ново-Владимировка авылында С.Батыров пан таныс болган аьдемлер яшайтаганы бек суьйиндиреди. Айтпага, Асылгуль Булатовадынъ атасы Бейтула Булатов эм Сраждин Батыров бала заманнан алып дослар болганлар. Оларды коьп йыллар туган ерининъ тарихине эм адабиятына суьйими байланыстырып келген. Аминат Булатовадынъ тетесининъ айтувы ман, ол саьатлеп ногайлардынъ аьдети, маданияты акында коьнъилли хабарлайтаган болган. Булатовлардынъ аьелинде суьвретшидинъ оьзининъ колы ман Бейтулага савга этилген «Терме акында мунъаюв» деген суьврети олардынъ дослыгы эм яслыгы акында эстелик болып сакланады.

Шарада баслангыш классларынынъ окытувшысы Савсара Янгишиева да ортакшылык этти. Ол С.Батыровтынъ Ново-Владимировкага келген заманларда оны ман йолыгысувы акында хабарлады. Оьз колы ман соккан ногай миллет оьрнекли коьйлегин уьстиннен айырмай кийген суьвретши авыл яшавшыларынынъ эслерин оьзине каратаган эди. Ол авылга келгенде,

мектебке келип окувшылар ман йолыгысып, оларга ногайлардынъ тарихи, маданияты акында коьп кызыклы затлар хабарлайтаган эди. Сондай йолыгыслардынъ бирисинде ногай тил эм адабиятыннан окытувшысы Марфият Мантиковага ол «Роза» деген суьвретин савгалайды.

Шарада Сраждин Батыров акында видеофильмининъ кесеги де коьрсетилди. Окувшылар уьйкен аваслык эм оьктемлик пен онынъ яратувшылыгы акында хабарды тынъладылар эм карадылар.

Шара катнасувшылары суьвретшидинъ шыгармаларынынъ репродукциясына оьз бааларын бердилер. Коьшпели халкынынъ бурынгы маданияты, уьйшиликте куьланув алатлары, аьдетлери, энъгимелери, таварыхлары, суьвретшиге яратувшылык коьнъилининъ таьвесилмес булагы болып келгенлер. Муннан басланган онынъ «Албаслы», «Оьртеке», «Келин», «Балалыктан», «Кийиз басув» эм сондай баска суьвретлери.

Ол яшаганда онынъ аьдемшилик эм яратувшылык келбети баьрисине де белгиле эди. Ол кесек заман яшаса да, онынъ яшавы айындырыктай ярк эди. С.Батыровтынъ яшавы туьрли оьзгерислерге, йогары коьнъил мен бай болганын, онынъ оьзинен сонъ халкына калдырган асабалыгы шайытлап келеди.

Суьвретте: *шарадан коьринис.*

ЭЛИМИЗДИНЪ БАС КАЛАСЫНДА Тюрк халклар байланысын беркитип

Тюрк халкларынынъ «Бирлик той» деген фестивали май айынынъ сонъында Москва каласынынъ миллет уьйинде оьтти. Фестиваль эки кезекке боьлинди: видео-презентация эм вокал, хореографиялык коьрсетуьвлер, мастер-класслар эдилер. Шара миллет биювлери мен артистлерининъ вокал коьрсетуьвлери мен тамамланды. Фестивальдинъ конаклары эм каравшылары – Кавказ эм Крымнынъ яшавшылары ногайлардынъ, кумыклардынъ, азербайджаншылардынъ, крым татарларынынъ маданияты ман таныстылар.

Презентациялар аьдеттеги болмаган кепте оьтти. Бир тюрк халкынынъ маданияты баска миллет ваькилининъ карасы ман коьрсетилди.

Сценада ногайлардынъ, кумыклардынъ, крым татарларынынъ, азербайджан халкларынынъ миллет саз алатларынынъ анъы ман миллет кийимлерининъ коьрсетилуьви оьтти.

Ярыста тарих, маданият эм тил бойынша билимлерин сынавада аьр бир суьйген аьдем шыгып ортакшылык эттилер.

Фестивальди ногай ясларынынъ соьузы, «Oguzeli» деген азербайджан яслар организациясы, «Эльбрус-ид» деген карашай-балкар ясларынынъ оьрленуьвине демевлик этуьв фонды, Москва каласында «Кумыклар» деген кумык организациясы уйгынлаганлар.

«Алтын тамга» деген тюрк предпринимательлерининъ ассоциациясы эм Москва каласынынъ миллетлер уьйи тюрк халклар фестивалининъ партнерлары болдылар.

Тетемнинъ уршыгы

Онынъ коьнъилин коьтерер мырата, мен ога туьрли сораьлар беремен. Сосы сораьларга явапларды мен коьптен билемен, неге десе оларды тетеме неше де бергенмен. Ама ол, оьзининъ мунълы ойларын куьып, меним сораьларыма яваплайды.

Ол мени кайтип конакты йолыкпага, кайтип ясуьйкенлер касында турмага, кайтип оьзине келин сайламага, кайтип яхшы аьдемди яманнан айырып билме-

ге керегин эм коьп баска затларга уьйретатаган эди. Ол миллет кийимлер акында, кайтип кайсысы аталатаганын айтатаган эди. Мен, оьзек те, коьп затты йиберемен, тек онынъ баьтир йигитлер акында хабарларынынъ аьр бир соьзин кызыксынып тынълайман. Кайтип олар аттынъ уьстинде олтырадылар, ярасык, куьшликуватлы, кайтип олар ат шабысларда енъедилер, кайтип кызларды алып кашадылар... Неше кайта мен юзимнинъ астын-

дагы орындыкта сосы хабарларды тынълаятып уйклаганман. Мине бир кишкей кесек заманнан сонъ, мен оьз туьслеримде ат пан шабама, белимде куьмис кынжал ярасыкланады. Тоьгеректе таза, ярасык булаклар. Солай ок мен юрегимнинъ туьбинде сосы аьдет, намыс дунясында калган боларман. Яде болса, юрегимде сол дуняядынъ бир кишкей кесегин калдырган боларман.

Р.АКСИЕВ.

(Тетем Салимат Байдаровага багыслайман. Яткан ери еннетли болсын.)

Эстен бир де таймаяк

*Бир мынь доьрт юз он сегиз куьн –
Халктынъ кара куьнлери.
Бир мынь доьрт юз он сегиз туьн –
Халктынъ кара туьнлери,
Эстен бир де таймаяк.
Бизим уьшин янын берген
Элимиздинъ яслары.
Тутас оттан танъда янган
Элимиздинъ япсары.*

*Неше увыл басын салды,
Элимизди коршалап.
Неше баьтир кырда калды,
Ят ерди канга бояп,
Эстен бир де таймаяк.
Коьн уьйлерге коькшил хат
Бозлав, кайгы аькелди.
Неше саьбий оьксиз калып,
Изленип кезди элди,*

*Эстен бир де таймаяк.
Сол куьнлерди биз коьрмедик,
Тек хабарын билемиз.
Кыйынлыкты биз оьтпедик,
Тек сизинъ баьтирлигинъиз,
Эстен бир де таймаяк.*

Хадижат БУРУМБАЕВА,
Кумлы авылы.

СОГЫС КАТНАСУВШЫСЫ

Оьмирлерге калган оьрмети

22-нши июнь. Бу куьн 1941-нши йылда фашист Германиясы СССР-га шапкынлык эткен. Аьли бу куьн Уллы Аталык согысында оьлгенлерди эскеруьв куьни. Уллы Енъуьв уьшин 26,6 миллион аьдемлер яшавларын курманлык эткенлер. «Бизим исимиз онъ. Явды бузармыз. Енъуьв бизики болар», – деген соьзлер бу куьн биринши кере радиодан да эситилген. Эм солай да болды.

Бизим шоьллигимизде тувып-оьскен яс йигитлердинъ бириси, Каклаш авылынынъ (бу авыл аьлиги Ленинаулдынъ ювыгында орынласкан эди) яшавшысы Тайпыр Акмурзаевич Абдулакимов болган. Болган, ол – аьли бизим арамьзда, бизим балаларга, оьзининъ уныкларына данъкы калганлардынъ бириси.

Тайпыр Акмурзаевич 1921-нши йылдынъ 8-нши мартында тувган. Балалыгы, яслыгы оьз несилиндикиннен бир аз да баскаланмайды. Кийген кийим де йокка эсап, ашамага ас та танъкы.

1941-нши йыл, Элимизге яв шапты, кара каза ашык коькти каплады. Баьри халк Элди коршалавга шыкты. Балалардынъ балалыгы уьзилди, картлардынъ рахатлыгы бузылды.

Эли мен бирге эди Тайпыр да. Ол яс аьскершилер курсарын оьтип, экинши Украин фронтында согыскан. Баслапкы куьнлерде Тайпыр Акмурзаевичтинъ янында коьз бе коьз болып, акасы Диль-

СОГЫС БАЛАЛАРЫ



манбет те согысты. 1943-нши йыл акасы Харьков янларындагы согысларда каты яраланып, госпитальде эмленип калады, а Тайпыр болса, оьз йолдаслары ман алды-

га кетеди. Соьйтип олар экеви айырыладылар.

Аьли Абдулакимовлардынъ аьелине белгиле болганлай, сол каты яраланувдан эмленгеннен сонъ Дильманбет Узактагы Куьнбатарга согыспага йиберилген болган. Сол кетуьв мен ол сес-хабарсыз йок болган.

Аталыгын коршалав уьшин Тайпыр Акмурзаевич аз куьшин салмаган. Ол согысты басыннан ызына дейим оьткенлердинъ бириси. Согыстан ол 1945-нши йыл Уллы Енъуьв мен уьйине кайтты, тек берк баскан эки аягынынъ орынына таякларга таянуьв ман. Кардаш-тукумы оны келер деп те куьтпеген эди, неге десе коьп заманлар онынъ акында бир зат та билмеген эдилер: а сол куьн болса – уллы той, увыллары уьйине кайтты.

Аьли сыйлы ветераннан калган коьплеген коькирек белгилери, тукумын бардырган балалары эм уныклары. Буьгуьнлерде олар оьз аталары ман оьктемсийдилер эм атайымызга уьйкен муьсиревли савболсын айтып, Енъуьв уьшин разылыгын билдиредилер.

Г.САГИНДИКОВА.
Суьврете: Т.Абдулакимов.

Наьсипли куьнлерге суьйинип



Уллы Аталык согысы. Кайдай туьрли сезимлер тувдырады аьр бир Элимиздинъ яшавшысында бу соьзлер. Юрек сызлавлар эм соны ман бирге оьлшемсиз оьктемлик. Коьзяслар, бузылган бактылар, уьзилген яшавлар, оьксиз калган балалар уьшин, оьктемлик – совет аьскерлердинъ эм яшавшылардынъ баьтирлиги, кара каза алдында бир аьелдей бирлескени уьшин. Бу куьнлерде арамьзда айлак аз калды сосы йыллардынъ баьтирлери, тек калган сол йылларда-

гы каты оьзгерислерди оьз коьзи мен коьрген балалар, согыс балалары.

Куьндаруьв Сагиндиковага бакты Уллы Аталык согысы йылларында болган ислерди оьз коьзи мен коьрмеге язды. Ол согыс басланганда янъы 5 яска толган эди. Соннан бери коьп йыллар оьтсе де, согыс басланганда давга кеткенлерди йолга салган мезгилинде сезген юрегинде авырувды ол бу йылларга дейим саклайды. Олар ман бирге атасынынъ иниси Курман Карагулов та кеткен, ама кайтпаган, сес-хабарсыз йок болган. Каьрип анасы коьп коьзяс тоьккен, неше уйкысыз кеше йиберген, яшавынынъ ызгы куьнине дейим аьзиз баласын бавырына кайтадан кыспага заьр болган.

Куьндаруьвдинъ атасы Тоблей койшы болып ислеген, согыс йылларда да сосы халкка керекли исин коймаган. «Немецлер авылга кирген заманларда, явга малды бермес уьшин, атам койларды узакка айдап аькетип тыккан. Оны ман бирге баскалар да болган. Душпан авылымызга киргенде, бизге, балаларга яв келгенин анълаттылар, олардынъ кийими де, шырайлары да баска туьрли эди. Коьп кыйналдык, не де коьрдик. Ашлыкты, яланъашлыкты. Сав Элге келген каза, кимди айырып калдырсин? Кайтип болса да атам ман анам мени синълим Куьнбике мен сол авыр йылларда аман калдырдылар. Кишкей болсак та, анамыз Минатка Шуьмлеликке ювык ерде мамык йыйнамага коьмек этетаган эдик. Кыйын йыллар эди,

тек тагы сол каза кайтып келмесин. Буьгуьнги наьсипли яшавга суьйинемиз, шуькир этемиз», – деп Куьндаруьв-абай оьз эскеруьвлери мен боьлисти.

Яс заманларында Куьндаруьв-абай «Путь Ленина» совхозында сыйыр савушы болып ислеген, савылып алынган суьттинъ кадерин тергевшиндинъ куллыгын толтырган, мал кырккан. Сонъ отыз йыл узагына Батыр-Мурза авылында почта куллыкшысы болган. Бир куьн де куллыктан коркпай, арыдым-талдым демей ислеген.

17 ясында Кожамет Сагиндигов пан бас косып, аьел курадылар. Ол йигит болса «Путь Ленина» совхозында коьлик айдавышы болып коьп йыллар узагына ислеген. Куллыксуьерлигиннен оьзгелер, домбрада ойнап билген, ногай сазлар йыраган. Куьндаруьв мен Кожамет Сагиндиговлар 6 балады асыл этип, яшав йолга салганлар. Аьли олар аьр бириси оьзлерининъ аьеллерин курганлар.

Бу куьнлерде наьсипли кыскайкы балаларынынъ, олардынъ балаларынынъ куьезине суьйинеди. Олар да ясуьйкенин сыйлайдылар, тез-тез келип аманшылыгын сорайдылар.

Янъыларда Куьндаруьв-абай балаларынынъ, уныкларынынъ, немерелерининъ, кардаш-тувганлардынъ тоьгерегинде оьзининъ 80 йыллык мерекесин белгиледи. Биз ога берк ден савлык эм узак оьмир йораймыз.

Н.КОЖАЕВА.
Суьврете: К.Сагиндикова.

Россия

аьскершилерининъ данъклы каласы

Муннан тап 161 йыл артта, 1855-нши йылдынъ 18-нши иони Россия патшалыгынынъ тарихине эстеликли белгиси мен кирген. Сол аьсерде (1853-1856 йй..) Россия Крым согысын юритип туры эди. Бу согыстынъ бас себеплерининъ бириси деп Россия, Англия, Франция, Австриядынъ Ювык Куьнтувар эм Балкан эллеринде оьз колониаллык кызыксынувларынынъ бир-бириси мен уйыспаганлыгы байланыслы эди. Англия ман Франция Турцияды Россияга карсы увыткып, сонъында оны оьзлери басып алмага суьйгенлер. Россия Турцияды йок этпеге ымтылган. Турция оьз кезуьви мен Россиядан Крым ман Кавказды тартып алмага ниети бар эди.

Крым согысынынъ энъ яркын бетлерининъ бириси – ол Севастополь калады йигитлерше коршалав. Севастопольди орыс аьскерлери эм матрослары 1854-нши йылдынъ 13-нши сентябриннен алып 349 куьн узагында явдан коршалаганлар. Соьйтип, Севастополь кала биринши кере эм оннан сонъ, 1941-42-нши йылларда Уллы Аталык согысында экинши кере халкымыздынъ аьскер данъкын оьрге коьтерген муьтымас эстеликли беркитпе кебинде оьмирлерге элимиздинъ тарихине кирген.

Севастопольде коршаланув согысларды атаклы адмирал В.Корнилов, онынъ коьмекшилери адмирал П.Нахимов, контр адмирал В.Истомин, согыс инженери полковник Э.Тотлебен уйгынлап оьткергенлер. Калады баьтирлерше коршалавда айтуьвлы хирург Николай Пирогов аьскер-санитар боьлигине етекшилик эткен. Севастопольдинъ йигитлигин сав дуняга атаклы «Севастопольские рассказы» деген китаби мен данъклаткан уллы орыс язувшысы Лев Толстой артиллерия батареясын басшылаган.

Орыс аьскерлерине аьдемлер, согыс яраклары, азык-туьлик, медикаментлердинъ егиспевлигине карамастан, калада 11 айдынъ узагында авыр урыслар юритип турганлар. 1855-нши йылдынъ 18-нши июнинде союзник аьскерлери: парад кийимлерин кийген 30 мынь французлар ман 15 мынь англичанлар калады колына алар ниети мен 9 кере ога шапканлар. Орыс аьскерлери 9 кере де олардынъ шапкынлыкларын япырганлар. Севастопольдинъ коршалавшылары куьннен-куьнге азая бергенлер. Корнилов, Истомин, Тотлебен, 29-ншы июньде аьскершилер солай да бек суьетаган айтуьвлы адмирал Нахимов ян бергенлер. Уйкен кыйынлык пан тек 27-нши августта французлар кала уьстиндеги Малахов курганды бийлемеге куьш тапканлар.

Крым согысында Россия енъылген. Элдеги эски крепостнический йорыклар Англия ман Франциядынъ оьрленген алдышы экономикалык куьшин буьгип болалмадылар. Крым согысы Россиядагы халклардынъ феодал-крепостнический йорыкларга карсылык этуьвин куьшлендирди эм ызында сонынъ тайдырылуьвине еткерди.

Кутлав

*Ногай районнынъ медицина куллыкшылары!
Сыйлы ис ветеранларымыз!*

Сизинъ аяр биринъизди элимиздинъ медицина куллыкшылар куъни мен таза ак юрегимизден кутлаймыз.

Ак халатлы аьдемнинъ куллыгы оькиметимизде бурынгыдан алып энъ керекли, кыйынлы эм оьрметли ис кеспилердинъ бириси болады. Медиклердинъ куллыгы ман бизим аяр биримиз тувганнан алып таныс. Соьйтип медицина куллыкшылары аяр аьдемге сав яшавы узагында карав бермеге шалысып келедилер. Оларга тек терен билим тувыл, уьйкен яваплык, йогары усталык пан бирге энъ ийги ян-эдаплык белгилери: баскадынъ авырувын эм кыйналувын оьзиндикиндей сезув, саваплык, анъламлык, шыдамлык эм йигерлик керегеди. Сиз аьдемлердинъ савлыгын кайтарып, бирерде оларды тап оьлимнен куткарып, авырувлыларга оьзлерин кайтадан таппага, оларга танълагы куьннинъ янъы ярык танъын аттырмага, келектегиге сенимлик пен карамага эм янъы яшав планларын курмага коьмек этесиз.

Республика эм элимиздинъ етекшилер аьлиги заманда алдымызга янъы ис борышларды салады. Солардынъ энъ маьнелиси – халк савлыгын сапатлы кепте сакламага эм эмлемеге шалысув.

Бу сондай да ярык таза ийги куьнде ал деп сизинъ оьзинъизге берк ден савлыкты, шат коьнълди, аьллеринъизге эмишликти, берекетти, балаларынъызга илгери оьрленувди, наьсипли яшавды йораймыз! Сизинъ пайдалы кыйынынъыз аьдемлерге куваныш, оьзинъизге куьез эм саваплык аькелсин!

З.БАЛИГИШИЕВ,

«Ногайская ЦРБ» ГБУ бас врачы.

З.ШУГАИПОВА,

профсоюз комитетининъ председатели.

МАЬНЕЛИ ШАРА

Йыл сайын озгарылады

2005-нши йылдан алып Дагестан Республикасы Европейский иммунизация юмасынынъ (ЕНИ) шараларында катнасады. Быйыл иммунизация «Иммунизациядынъ етиспевликлерин тайдырув» деген шакырув астында озды. Иммунизациядынъ бас борышлары – яшавшылардынъ эсин вакцинопрофилактикадынъ маьнели эм керекли экенине каратув, аьлиги заманда вакцинопрофилактика коьплеген инфекциялы маразлардан саклайтаганын анълатув.

Россия Федерациясынынъ Миллет календаринде 12 инфекциялы маразлардан прививкалар этпеге керекли деп белгиленген (туберкулез, вируслы гепатит В, полиомелит, дифтерия, столбняк, коклюш, корь, эпидемиялык паротит, кызылша, пневмококковый инфекция, грипп, гемофильный инфекция). Инфекциялы маразлардынъ иммунопрофилактикасында Россия Федерациясынынъ законодательствосы ман келисте регистрацияланган аталык эм шет эллар дарманлары кулланылады.

Аьлиги заманда инфекциялы маразлар айлак кавыфлы, ама прививкалар этилгенлер авырувлардан

сакланады, баьри прививкалар тегин, кавыфсызлы. Савлай дунияда иммунизация савлык саклав амалларынынъ энъ де уьстинликлиси деп саналады. Вакцинопрофилактикадынъ аркасы ман савлай дунияда оспа йойытылган, коьплеген маразлар йокка эсап болган. Йыл сайын вакцинопрофилактикадынъ аркасы ман инфекциялы маразлардан 2-3 миллион аьдемлер оьлимнен сакланады. Болса да коьплеген аьдемлер вакцинопрофилактика оьтпеге суьймейдилер. Республика бойынша буьгуьнлерде 3 мынънан артык балаларга авыр инфекциялык маразлардан (корь, полиомелит, столбняк, дифтерия эм баскалар) прививкалар этилинмейди.

Эгер ата-аналар баласына прививка эттирмейтаган болса, ол яваплыкка тартылмайды, ама прививкалар этилмесе, бир-бир заманларда шет эллар граждандларга кетпеге ярамайды, куллыкка алынмайдылар, бу тыювлардынъ оьз йорыклары бар. Быйыл иммунизация республика бойынша салынган план бойынша оьткерилди.

Э.ОМАРИЕВА,

ДР бойынша Роспотребнадзор управлениесининъ етекшиси.

Алдыдагы борыш – эл савлыгын сапатлы кепте саклав

Бизим яшавымызды буьгуьнлерде медицинасыз коьзге аькелув кыйынлы. Онынъ коьмеги мен халкымыз куьнде де пайдаланады. Хыйлы йыллар артта кайсы ды бир юморлы телепрограммада белгили актер Юрий Никулин оьзининъ бир тенъи докторлардынъ ийнесиннен солай да бир коркатаганы акында хабарлаган эди. Айтувлы клоуннынъ: «Сиз билесиз бе бизге не уьшин медиклер керегин? Не уьшин? Биз оларга бир де бармас уьшин!» – дегени эсимде калган. Маскара соьзлер болса да, солар бас деп медиклердинъ бизим савлыгымыз, аяр кимнинъ оьз савлыгы уьшин оьзи яваплы экенин шайытлайды, неге десе медиклер тек сол заман коьмек этерлер, эгер сен Алла берген савлыгынъды оьзинъ аяк астына булгап тасламасанъ.

1930-ншы йылларда элимиздинъ алдынгы етекшиси И.В.Сталин «Баьри исти де кадрлар бажарадылар», – дегени кайсы заманларда да маьнели болып калады. Айтпага, 1990-ншы йыллардынъ басында Ногай район эмлев биригуьвинде баьриси 17 врач бар эди. Буьгуьнлерде – 64. Кадрлар ман толыстырылув ягыннан Ногай ЦРБ республика бойынша йогары орынларды алады. Район еринде врач эм медсестра кеспилерди яслардынъ хыйлысы сайлайды. Аьлиги заманларда бизим выпускниклердинъ коьбиси Москвада, Астраханьде, Саратовта, Сургутта окыйдылар эм сол калаларда эндиги ислеитаган медиклеримиз де аз тувыл. Бизде аьли уьшин тек балалар реаниматологи эм балалар

КОНКУРС



хирургы етиспейди. Баска баьри кадрлар да бар.

– Бизим врачлар ман медсестралардынъ ис усталыгын мен тийисли оьлшемде деп санайман. Орта медперсоналдынъ яртысыннан коьбисинде йогары категория бар. Коллективте буьгуьнлерде 10 аьдем республикадынъ ат казанган врачлары деген сыйлы атты юритедилер, – дейди «Ногайская ЦРБ» ГБУ бас врачы Зармухамед Балигишиев. Ол оьзи сондай оьрметли атты юритуьвден баскалай, медицина илмилер кандидаты да болады.

Янъыларда Махачкалада республикалык врачлар конкурсынынъ 13 номинациясынынъ экевинде Ногай ЦРБ врач-фтизиатры Сакинат Шураева, врач-инфекционист Альфира Мамаева енъувши болганлар. З.Балигишиевтинъ соьзи мен, бу конкурстынъ енъувшилер арасында кала эм район медицина учреждениелериннен бизикилерден оьзге бир врач та

йок, йогары орынлардынъ баьриси де республикалык эмлев учреждениелер врачлары алганлар.

Элбетте, элимиздеги медиклердинъ аьрекетинде аьли уьшин кемшиликлер де, кайбир заманларда коррупция фактлары да йолыгады. Тек сога карамастан, биз аьдетке коьре медицина куллыкшылары ман байланыслы ийги ислер акында эскеремиз. А сондай мысаллар бизим медиклердинъ аьрекетинде аз тувыл. Сол ок керекли прививкалар, тергевлер, авырып кыйналган шагынъда аьрув соьзи мен ярдамга табылганы... Айлак болмаганда оьзинъ кайсы бир йылда олардынъ йылы коллары ман бу ярык дунияга тувганынъды сама ойлап, разылык йорамага борышлысынъ. Боьтен де олардынъ ис байрамы алдында.

М.ХАНОВ.

Суьвретте: Аьлиги заманда эмленув учрежденидинъ ис аьрекетин

УЗИ алатсыз юритилип болмайды. Сонынъ аркасы ман авырыган аьдемнинъ авырувын туьз белгилемеге уьйкен анъсатлык тувады.

Ногай район больницынынъ *УЗИ кабинети* не эртеннен алып уьйкен шерет тизиледи. Мунда врач болып Альбина Сейпидиновна Мусаева ислегенли тек 3 йыл болады. Ама сондай кыска заман ишинде ол оьзин билимли специалист, анъламлы шыдамлы врач этип коьрсетеди.

Альбина Астраханьдеги медициналык институтын окып кутарган. *Интерна-турады Санкт-Петербург каласында оьткен. УЗИ алатында ислемеге Дондагы Ростов, Москва калаларында уьйренген.*

А.Мусаева оьз исине яваплы, врач антына ала болмага ымтылувы ман район яшавшылары эм оьз ис йолдаслары арасында керекли сый-оьрмет казанган.

Сыйлы атка тийисли болдылар



Ногай районндагы орталык больницада билимли, сулыплы врачлар аьрекетлейдилер. Олар дайым да авырыганларга колдан келген коьмегин этпеге аьзирлер. Врачларымыз оьзлерининъ кеспилик усталыгын оьстирув уьстинде куллык этдилер, эм олардынъ исине тек бизим районда тувыл, савлай республикамызда йогары белги бериледи.

Янъыларда «Энъ де ийги врач-2015» савлайроссиялык конкурсы тамамланды. Сосы 13 номинация бойынша озгарылган конкурс Дагестаннынъ йогары квалифицированный специалистлерин сайламага амал берди. Мунда Ногай районнынъ врачлары да ортакшылык эттилер. Уьйкен суьйинишке, конкурста катнаскан бизим район орталык больницынынъ врачлары Сакинат Казуевна Шураева – «Энъ де ийги фтизиатр», Альфира Маушевна Мамаева – «Энъ де ийги инфекционист» деген сыйлы атка (оннынъ сырагылары бойынша) тийисли болдылар. Биз оларды ак юректен кутлап, оьз ислеринде аьли де йогары уьстинликлерге етискенди йораймыз.

Н.КОЖАЕВА.

Суьвретте: А.Мамаева.

Авыл-элининъ юрегинде

Халкымызда «Йигит оьлсе де, аты мутылмайды» деген соьз бар. Калинин авылында баьтир авылдасымыз Эльдар Аджигельдиевтинъ эстелигине сый этилинип, онынъ аты ман авыл стадионы ашылды.



Элимиздинъ Сургут, Уренгой, Норильск, Усинск, Москва калаларында ислеьтаган авыл ясларымыз, депутат кеделери-миз Арслан Акбердиев, Мухтар Мусаев, Алиасхаб Джумандыков эки юма ишинде стадионды темир мен коралап, сырлап битирдилер. Стадионды кайтадан тургызувда Муратбек Кельдасов, Камиль Атангулов, Динислам Кельдасов, Маутали Манапов, Каирбек Динибек-ков белсенли иследилер. Корасын, олтыргышларын сырламага, тоьгерегине терек шашпага школадынъ окувшылары, ясуьйкенлер коьмек эттилер. Стадионды болдырувда ярдам эткен Ногай РОВД куллыкшыларына, Москвадагы ногай ямагатына, «Бозторгай» эгинши-фермер хозяйствосына уьйкен разылыгымызды билдиремиз.

Сол куьн бу стадионда Э.Аджигельдиевтинъ эстелигине багысланган футбол турнири оьтти. Турнирди авыл маданият уьйининъ директоры Бегали Куруптурсунов ашты. Ол йигит авылдасы-
ТУРНИР

мыздынъ акында айтты. Эстеликли шарады школадынъ завуч-уйгынлавышы Нарбике Ашим кызы юритти. Ол баслапкы соьзди авыл ясуьйкени, ДР ат казанган маданият куллыкшысы Ахмат Кульниязовка тапшырды. Ол авыл ясларына авылдасымыз Э.Аджигельдиевтинъ сыйына уьйкен куллык эткенине разылыгын билдирди. Турнирдинъ ашылувында Э.Аджигельдиевтинъ биринши оькьтувшысы Салимет Кельдасова, бирге оькьган тенъ-досы Мухтар Аджеков, район иш ислер органынынъ куллыкшылары ийги соьзлерин, йоравларын айттылар. Сонъ школа окувшылары ятлавлар оькьдылар. Д.Тореева С.Майлыбаевадынъ «Тандырынъ сенинъ соьнмеген» деген ятлавын баьрининъ де юрегине тийгендей оьнери мен оькьды.

Муннан сонъ эстеликли футбол турнири басланды. Ол бек кызыклы шынты йолдаслык ярысы негизинде оьтти. Уста ойынды Калинин авыл яс футболшылары коьрсетип, турнир

енъуьвшиси болдылар. Оларга эстеликли кубок эм 10 мынъ маьнет баргы берилди. Куьн-батар авыл командасы 2-нши орынды бийледи, ога Сый грамотасы ман 5 мынъ маьнет баргы тапшырылды. Терекли-Мектеб авылдынъ ветеранлар командасы 3-нши орынды эм 3 мынъ маьнет баргыды алды. Турнирде ийги ойын коьрсеткен яс спортсменлер: А.Искаковка, К.Динибековка, М.Манаповка, А.Оразгуловка грамоталар тапшырылды.

Сол куьн стадионянында тереме де курылды. Онда казаншылар Б.Оразгулова, А.Аманова, Л.Исмаилова даьмли миллет асларын аьзирледилер.

Турнирдинъ тамамында разылык соьзлерин Эльдардынъ анасы Дания-абай, агасы Анвар айттылар. Мундай эстеликли шара авылымыздынъ тыпаклыгын, ийманлыгын коьрсетти.

Г.ЯНГАЗИЕВА,

Калинин авыл орта школынынъ оькьтувшысы.

Суьвретте: Э.Аджигельдиевтинъ эстелик белгиси янында.

Дайым коьнъилимизде

Янъыларда, аьдетке кирген, Али Индирбаевич Джуманбетовтынъ эстелигине багысланган, волейбол турнири болып озды. Сонда УСЗН, КЦСОН эм «село Терекли-Мектеб» СП МО администрация куллыкшыларынан туьзилген командалар катнастылар. Ойын авыл паркынынъ ишинде ерлестирилген спорт майданында озгарылды. Ойынды болса Али Джуманбетов оьрленуьвине аз куьш салмаган, яшавы бойынша ислеген тармагы, УСЗН куллыкшылары уйгынлаганлар.

Турнирди аша келип, буь-

гуьнлердеги УСЗН етекшиси А.Авезов ойын катнасувшыларын хош коьрип алды. Солай ок ойыннынъ алдында Али Индирбаевичти таныган йолдаслары, бирге куллык эткен аьдемлери: Р.Гапаров, М.Авезов, З.Аджибайрамов эм Али Джуманбетовтынъ кардаш-юькьларынан, иниси оьз соьзлерин де айттылар.

Ойын кызыклы оьтти. Туьрли командалар санына кирген аьдемлер оьзлерининъ ясларына карамастан, ойынды кызувлы этилер. Турнирде катнаскан уьш командалар ишиннен ийги ойынды УСЗН командасы коьр-

сетти. Олар 5 мынъ маьнет акшалай савгага тийисли болдылар, экинши савгалы орынды «село Терекли-Мектеб» СП МО администрация командасы алды, олар 3 мынъ маьнет акшалай баргыга тийисли болдылар эм уьшинши орынды КЦСОН командасы 1 мынъ маьнет акшалай савга ман алды.

Ойынды уйгынлаганлары уьшин УСЗН куллыкшыларына коьп разылык соьзлер айтылдылар эм ойын катнасувшыларга, уйгынлавышыларына Джуманбетовлардынъ аьели сыпыра туьзди.

Г.КУРГАНОВА.

Тергевлердинъ саны аз болаяк

«Патшалык эм муниципаллык тергев (карав) заманда байыр предпринимательлердинъ эм юридический лицолардынъ ьхтыярларын коршалав акында» Федераллык Законнынъ (26.12.2008 й, №294-ФЗ) 26.1 статьясына коьре, 2016-2018-нши йылларда киши бизнестинъ субъектлерининъ план бойынша тергевлерин кесек заманга токтатпага керек.

Бу мораторийге бойсынмаьтаган тергевлер де бар. Уьш йылдынъ ишинде предприятиядинъ исинде аьрекетлейтаган законодательстводы бузганы уьшин лицо административли яваплыкка тартылган яде онынъ аьрекети токтатылган эм лицензиясы алынган болса, предприятие йогарыда айтылган мораторийге бойсынмайды, айтылган карарлар эм токтаслар куьшине туьспеге керек. Солай ок коьрсетилген Законнынъ 26.1 статьясы ман беркитилген тергевлердинъ айырым кеплери бу мораторийге бойсынмайды. Мысалы, кавыфтынъ I эм II класслы производственный объектлерди кулланатаган аьдемлерге карсы промышлен-

ный кавыфсызлык эм патшалык от туьсуьвден сакланув тармакларында этилинетаган тергевлер.

Бу мораторийге школалар, балалар бавлар, медициналык эм сондай баска организациялар бойсынмайды (оларды тергевлерге РФ Оькиметининъ карары ман (23.11.2009 й., № 944) кыска болжал беркитилген). Солай ок закон бойынша предпринимательлерди билмей келеектеги йылдынъ тергев планына киргисткен болса, ол тергев органына киши бизнеске киретаганын шайьтлайтаган аьризе мен керекли документлер бермеге болады.

Аьризе беруьв йорыгы, онынъ кеби эм документлер списогы керекли карарлар ман беркитилген. Эгер билдируьв уьшин деп аянланса, киши бизнестинъ субъектлери тергевлер планыннан тайдырылады. Сондай документлерди субъект тергев кутылганша аькелмеге керек, сол заман тергев токтатылады.

А.ДИЛЬМАНБЕТОВ,

район прокурорынынъ орынбасары.

Закон бойынша ислемеге керек

2016-нши йыл 5-нши февральде шыккан 72-нши номерли «Россия Федерациясынынъ Оькиметининъ айырым актларына туьрленислер киритуьв акында» Карарына коьре, граждандардынъ бир ерге келуьв эм яшав бойынша регистрациялав йорыклары туьрленген.

Карар бойынша уполномоченный органлар коьп функциялы орталык (МФЦ) пан биргелесте электрон кебинде ислев керек, документлер эндигиден армаган каьытта шыгарылмаьк.

МФЦ куллыкшыларында россиянлыларга бир ерге келуьв (яшав) бойынша регистрация этилгени акында шайьтлама туьзбеге эм паспортка регистрация акында (эсаптан тайганы акында) белги салмага ьхтыяры бар. 14

ясына толмаган эм ата-аналар ман (опекунлар, сакламаган алганлар) яшайтаган ясы етпегенлерди тура-таган ери бойынша регистрациялав баскалыклары белгиленген.

Соьйтип, олардынъ акында билдируьвлерди уьй (квартира) китапке яде ата-аналардынъ (опекунлар, саклап алганлар) алфавит карточкаларына киргистпеге керек деген положение тайдырылган.

Эгер гражданин Россия Федерациясынынъ субъектинде турак уьйде яшайды деп регистрацияланган болса, ол сол субъектте орынласкан конак уьйде, санаторийде, тыншаюв уьйде, пансионатта, кемпингте, медициналык организациясында (тураьк болжалы 90 куьннен артык болмаса) регистрацияланьп болмайды.

Коьшируьв сораьлары сайгаластырылган

«Школага дейимги билимлендируьв программалар бойынша аьрекетлейтаган организациялардан сол тармакта аьрекетлейтаган баска организацияларга коьшуьв шартларын эм йорыгын беркитуьв акында» (28.12.2008 й., № 1527) РФ илми эм билимлендируьв министерствосынынъ буйрыгы ман балады бир балалар бавынан баскасына коьшируьвдинъ сораьлары сайгаластырылган. Соьйтип, коьшируьв окув йылдынъ заманына карамай этилинеди. Эгер организациялар аьрекетин токтатса, олардынъ лицензияларынынъ болжалы битсе, ата-аналар баласын баска организацияга коьширмеге боладылар. Ата-аналар организация сайлайдылар, бос ерлер бар экенин сора-

тырадылар (ясына коьре) эм бала аьлиги заманда юретаган балалар бавына таюв акында аьризе язадылар. Эгер олар сайлаган организацияларда бос орынлар йок болса, ата-аналар муниципаллык районынынъ, кала округынынъ ерли самоуправление органларына бармага боладылар.

Бала аьлиги заманда баратаган организация ата-аналарга тербияланувшыдынъ байыр исин бере-ди, ол аьризе мен бирге коьширилеттаган организацияга бериледи. Билимлендируьв акында келисуьв беркитиледи, организацияга балады коьшируьв акында акт туьзиледи.

Т.БАБАХАНОВ,

район прокурорынынъ тамада коьмекшиси.

Республикада уллы байрам

Устимиздеги йылдынъ язынынъ биринши юмасын-да республикамызда «Тавлылар» 7-нши Халклар ара фольклор эм аьдетли маданият фестивалининъ биринши кезеги йол алды. Белгиленген шара Дагестан Республикасынынъ Аькимбасы Рамазан Абдулатиповтынъ коьтер-гишлеви мен, республикамызда Тавлар йылы бойынша обгти.

Форумнынъ ашылувына эсап болды Махачкалада Орыс театрынынъ алдында «Кишкей тавлылар» Бала-лар художестволык яратувшылыгынынъ республика-лык фестивали. Тагы да Орыс театрында «Миллет ки-йимлердинъ поэзиясы» байрамы обгти. Мунда Дагестан-нынъ туьрли районларыннан фольклор коллективлери-нинъ катнасувшылары миллет кийимлерин кийип, халк биювлерин бийидилер, халк йырларын йырладылар.

Халклар ара шатлыклы шара



Озган юмадынъ ишин-де дербентшилер эм кала конаклары «Нарын-кала» беркиттединъ еринде фоль-клор эм аьдет маданият хал-клар ара «Тавлылар» фести-валининъ озгарылувынынъ шайыты болдылар. Дер-бент каласында яркын эм ярасык шаралар обгтилер, фестиваль катнасувшыла-ры коьплеген каравшыларга тек Кубыла Дагестаннынъ халк яратувшылыгы акын-да тувыл, баска республи-каларынынъ, солай ок Мек-

сика, Словакия, Шри-Ланка эллердинъ яратувшылыгы акында хабарладылар.

Дагестан еринде «Тав-лылар» фестивали 2004-нши йылдан алып эки йылда бир озгарылады. Мине 12 йыл-дан бери яратувшылык кол-лективлер фестивальде энъ де ийги обнерлерин хал-ктынъ ярасыклыгын коьрсе-тедилер. Халклар ара фести-вальдинъ катнасувшылары акынлар болган – Рамазан Ризаев Дербент каласыннан, Айзим Магомедов Мага-

АЬЛИМ СОБЗИ

Ногайлардынъ коьбиси – хана-фит мазгабынынъ бусырманлар-суннитлери. Ногайлардынъ ата-бабалары туратаган ерлерине Х-ХІ оьмирлерде келген деп бел-гиленеди. 1312-нши йылда Алтын Ордада халк ислам тутып басла-ган, сол зат уьстинде коьп кул-лык Узбек хан эткен. XV юзйыл-лыкта ногайлар арасында ислам дини беркийди эм халктынъ анъ маданияты оьрленуьвине оьз уьлисин косады. Болса да языче-ский заманлардынъ асабалыгы да сакланады. Соьйтип Аллах аты-нынъ янында Тангыр ат та атала-ды. Бизим заманларга дейим сув-дынъ, оттынъ, елдинъ иелери бар деп айтылады.

Ислам дини йиннинъ келпе-

тин аькелди. Яракшылар, молла-лар эмлев исинде йинлерге тая-надылар. Болса да фольклор тар-магына кетедилер йинлер, албас-лылар, аздаалар, елмавызлар, сазаган, пари, обыр эм баскалар.

Совет властининъ йылла-ры ногайлардынъ дин яшавына уьйкен зыян келтирдилер. 20-30-ншы йылларда баьри межигит-лер де бузылдылар, моллалар, кадийлер, эффендилер оьлти-рилгенлер, ысланганлар, калган-лар оьз аьрекетин токтатканлар. 90-ншы йыллардынъ басында Ногай шоьлде араб язув адаби-атын билетаган 2-3 молла кал-ган, бир неше ясуьйкен намаз кылатаган эдилер. Межигитлер йоклыктан намаз тек уьйде эти-

линетаган болган, динге окув токтатылган сол заман. Ама ногайлар динди мутпаганлар, олар кеделерди бабалатканлар, донъыз эт ашамаганлар эм сон-дай баска ислам динине келисли йорыкларды тутканлар.

Ызгы заманларда ногайлар туратаган ерлерде дин кайтадан янланган деп айтпага боламыз, межигитлер салынады, дин аьдет-лер этилинеди. Мавлид (Мухам-мад Пайхамбардынъ тувган куь-ни) этилинеди, эки уллы байрам – Ораза эм Курман – кень белги-ленеди, межигитлерде мектеблер ашылады, мунда керексинетаган-лар ислам акында биринши билим аладылар.

Шоьл ногайларды тоьгерек

яктан шафиит мазгабын тутата-ган яшавшылар корсалайдылар, сол зат та оьз демевлигин бере-ди ногайлардынъ яшавына. Даге-стан Республикасынынъ Бабаюрт районында, Шешен Республика-сынынъ Шелковской районында яшайтаган ногайлардынъ бирев-лери шафиитлер болганлар. Сол затка карсы дин аьрекетшилери-нинъ коьбиси турадылар, коьп-леген йыллар ханафит мазгабын туткан ногайлар яслардынъ баска мазгабка коьшкенин суьймейди-лер. Буьгуьнлерде моллаларга ваххабизм идеологиясы ман куь-respеге де туьседди, ызгы 5-6 йыл-дынъ ишинде ваххабизм Даге-станда эм Шешен Республика-сында кень яйылган.

Диннинъ сораьы обгкир тура-ды ногай халкында, аьлиги заман-да дин йойытылмасын деп ногай-лар коьп йоллар излейдилер. Дин аьрекетшилери Ногай шоьли-нинъ кадиятын туьзбеге масла-гат этедилер, сондай Ногай кади-ят XIX-XX юзйыллыкларда бол-ган. Ногай шоьлдинъ бусырман-ларынынъ курултайы 1990-ншы йыл Ногай шоьлдинъ кадийи этип имам Янмурза Кожавти (яткан ери яркь болсын) сайлаганлар. Кобан эм ставрополь ногайлары Карашай-Шеркеш Республикасы-нынъ эм Ставропольединъ бусыр-манлар Дин управлениесине бой-сынадылар.

А.ЯРЛЫКАПОВ,
аьлим, Москва каласы.

ОБЗ ОЙЫ МАН БОЬЛИСИП

Йырсыз сыдыра канатсыз

Айтадылар, 1969-ншы йылдынъ 7-нши май куь-нинде, Уллы Енъуьв байра-мы алдында, «Комсомоль-ская правда» газетасынынъ Москвадагы «Землянка» деп аталган клубында Расул Гамзатовтынъ соьзлерине Ян Френкель язган «Турна-лар» йырынынъ биринши премьерасы обгкерилген. Йыр биринши кере эситил-генде, мунда болган баьри-си де – военачальниклер, аьскер командирлери, согыс катнасувшылары – тынып калганлар. Олардынъ ара-сында СССР-дынъ белгили маршалы Конев те болган эм шыгып соьйлеген, коьнги-линдеги сезимлерди ясыра алмай: бу йыр, онынъ коь-мекейин босатып, куьшли йылатты эм юрек тоьринде-ги сезимлерин коьзгады.

Дурысында да, ятлав-лар бизим юреклерди эм ойларды бириктиреди. Биз-ди оьмирликке янастыра-ды, заман кыйынлыкларын оьтпеге, суьйиниш сезим-лер мен де бийленмеге амал береди. Меним айта-таганым сол: шаир эм ком-позитор арасында юрек бир-бирисин анълайтаган байланыс керек. Аьне сол заман йыр канатсыз бол-майды. Композитор Ян Френкель эм коьшируьвши Наум Гребнев авар тилин-де язылган Расул Гамзатов-тынъ ятлавын йырга айлан-дырып, савлай дунияга бел-гили эттилер.

Расул Гамзатовтынъ коьп ятлавлары йырларга айлан-ганлар. Шаирдинъ ятлавлар-ыннан тувган йырларды аты-атлары ман эм ятлавларына анъ язган композитор-лардынъ тукумларын йюьв уьстинде уьйкен куллык юриткен Челябинск кала-сынынъ яшавшысы Софья Шнайдер. Онлаган йыл-лар узагында аьрекет этип,

ол Р.Гамзатовтынъ ятлав-ларын йырларга айландыр-ган туьрли ерлердеги эм эллердеги (Москва, Санкт-Петербург, Воронеж, Вол-гоград, Тюмень, Дондагы Ростов калалары, Украина, Казахстан, Азербайджан, Израиль, Латвия, Грузия, Франция эллери) компози-торлардынъ тукумларын эм адреслерин Махачкала-дагы Р.Гамзатов атындагы халклар ара ямагат фонды-на савкатлаган.

Йогарыда айтылган ман байланыста мунавдай ой-ниетимди билдирмеге суьемен: «Ярамай ма бизге ногай шаирлерининъ соьз-лерине язылган йырларды аьруьв этип йыйып, нота-лары ман бир ийги йыйын-тык баспалап шыгармага?» Ногайлар туьрли-туьрли ерлерде яшайдылар, эм аьр бир регионда оьзининъ шаи-ри де, композиторы да бар. Олардынъ биргелесте аьре-кетлевинде неше йырлар да дуния юзине энген, эм коьбисин ямагат йырлап та келеди. Ама кайбир заман-ларда йырдынъ авторларын йырлавшылар оьзлери де билмейдилер, анъын билип, соьзлерин ким язганын бил-мейтаганлар да табыла-ды. Ондайларга ийги коь-мек болаягына шек йок. А ногай балаларына да ондай йыйынтыктынъ пайдасы аз тувыл деп ойлайман.

Бу бек уьйкен куллык. Оьз ягыннан коьмегин хал-кымыздынъ ФНКА-сы тий-гистпес пе экен? Менимше, белгили ногай композитор-лары Яхья Кудайбердиев эм Умар Ваисов бу исти бажа-рымлы яшавга шыгарар эдилер. Оьз ягымнан колдан келген ярдамымды этпеге мен де аьзирмен. Ал, ойла-сып карайык!

А.КУЛТАЕВ,
шаир.

Ногайлардынъ дини акында

Аньнынъ, суьвретлердинъ... аьлемет дуньясында



Балалар ярасыклык, ойын, эртеги, анъ, суьвретлер, яратувшылык дуньясында яшамага тийислилер. Сосындай дунья деп район орталыгындагы С.Батыров атындагы саниятлар мектебин айтпага болар деп ойлайман. Мунда балалар озъ зейинлигин остирув мыратта ялкупай, уйкен аваслык пан ислейдилер. Оларга сосы озълери ушин пайдалы исти толтырувда билимли окытувшылар ярдам этедилер.

Янъыларда район орталыгынынъ маданият уйинде саниятлар мектебининъ эсап берув концерти болды. Белгиленген шара туурли конкурсларда енъувши болган балаларга Сый грамоталар, туурли дережелер дипломлар тапшырувдан басланды. Кайдай юзлериндеги куванышлары ман окувшылар баргыларды алмага сценага коьтерилдилер. Сый гра-

моталарды оларга саниятлар мектебининъ етекшиси Анвар Аджибаев тапшырды. Шарада балалар йыйылганларга озъ оьнерлерин коьрсетип сукландырдылар. Олар ярасыклы кепте коьызда, домбрада, пианинода ойнадылар, аьлемет тавыслары ман йырлар йырладылар, бийидилер, туурли кужырлы коьринислер коьрсетилер. Элбетте, мунда талаплы балалар аз тувыл экен. Саниятлар мектебининъ туурли боьликлерининъ окувшылары кужырлы коьринислер мен, йырлар ман коьнъилди коьтерип те, ногай саз алатларда усташа ойнап халкты оьктемситип те, ярасык кепте пианинода ойнап туурли ойларга коьмилдирип те болаяктар. Концерти саниятлар мектебининъ окытувшысы Марина Курганова юритти.

Н.КОЖАЕВА.

Суьвретте: концерт мезгили.

Ногай сазы – домбыра

Йыл сайын Ногай уьлке танув музейде «Музейде бир кеше» деп аталып, шара озгарылады. Музей директоры Каирбек Сейдахметович Бальгишиев шарага яратувшылык интеллигенция ваькиллерин шакырады, быйылгы шара ногай халкынынъ саз алаты – домбырага багысланды.

Домбыра акында Ногай район маданият управлениесининъ етекшиси Яхья Кудайбердиев эм ногай халкынынъ акыны Алибий Романов кызыклы хабарладылар, олар бу алатта ойнавдынъ мастер-классын коьрсеттилер. Домбыра шалып «оьртеке» кувыршак театрын ойнатты уста йырлавшы А.Романов. Солай ок йырлавшы эпикалык эм аьлиги заманнынъ йырларын йырлады, кешликте бурынгы сазлар шалынды. Композитор Я.Кудайбердиев домбрадынъ тузилиси, онынъ

АШЫК ДЕРИС



тарихи акында хабарлады. Солай ок домбрасылар туурли туурк халктарда домбыра кайтип баскалантаганы акында айттылар.

Музейде йыйылганлар домбы-

ра акында озъ хабарын айттылар. Кызыклы шара коьнъил коьтерилисте озды.

Мария ШЕРМАТОВА.

Суьвретте: музейде бир кешед.

Окувшылар ман йолыгыс



Янъыларда Россия журналистлер куьнине багысланып, Кадрия атындагы школанынъ 10-ншы классында (класс етекшиси В.Абдулсаметова) «Журналист калем» деп аталып, ашык дерис озгарылды. Шара барысында «Жур-

налистика – билдирув алув санияты» деген китап выставка уйгынланды. Шарада орталык китапхана методисти Т.Алиева эм бас библиограф С.Курпаева уйгынладылар эм озгардылар. Дериске журналистлер-шаирлер Магомед-Али Ханов эм

Гульфира Бекмуратова шакырылганлар. Конактар журналист куьлыгы акында хабарладылар, поэзия эм журналистика тар байланыслы экенин белгиледилер, исинде болып калатаган кызыклы озъгерислерди эсине алдылар.

Школа окувшылары шаирлердинъ ятлавларын ятган окыдылар. Библиограф С.Курпаева «Шоьлим, сага багыслайма» деп шаирлер яратувшылыгы бойынша билдирув этти. Кадрия атындагы школадынъ ана тил эм адабият окытувшысы М.Мансурова шаирлердинъ яратувшылыгы акында кыска хабарлады. Журналистлер окувшылардынъ соравларына явап бердилер.

БИЗИМ ХАБАРШЫ.

Суьвретте: Кадрия атындагы школада ашык дерис.

Нариман-авылынынъ кишкей-яшавшысы
Амалия Руслановна Джуманбетовага
1 яска толганы ман

Кувыршактай Амалияды
Тувган куьн мен кутлаймыз.
Наьсип, савлык, берекет
Биз Кудайдан тилеймиз.
Баьримизди суьйинтип,
Оьс, наьсипли бол, деймиз,
Етип баьри мыратка,
Куванышка тол, деймиз.

Кутлавшылар: нагашакалары - Тимур, Ринат, энелери - Марина, Альбина, абалары - Алина, Юлдыз.

Курыган оьленди якпанъыз

Йыл сайын язлыктынъ келуви мен аьделер курыган оьленди ягув эм соны ман байланыста от туьсувдынъ саны коьп болув маьселелери мен расадылар.

Орманда эм шоьлде от туьсувдынъ себеpleri табиятка тыншаймага шыкканлар яккан отын тымгыстпай кетуви, яняткан серник эм таьмеки таслав, курыган оьленди ягув болады.

Ногай районы бойынша ОНД эм ПР район яшавшыларынынъ эсине салады – Дагестан Республикасынынъ Токтасына «Дагестан Республикасы еринде курыган оьленди ягувга карсы амаллар акында» (13 август 2012 й.№273) келисли курыган оьленди якпага ярамайды эм яшавшыларды авыл хозяйстволык затлар шашылатаган ерлерди куланганда мунадай йорыктарга таянмага:

– курыган оьленди якпаса, от туьсувге карсы, экологиялык, санитарлык йорыктарынынъ талаплавларын тутпага;

– курыган оьлен янятканын сезгенде ок, ерли самоуправление органларына билдирмеге тийисли, отты тымгыстув бойынша шаралар ман канагатламага эм оттынъ яйылувынынъ алдын шалмага;

– кулланатаган ерлерди от туьсувден саклав бойынша амаллар толтырмага;

– от туьсувдынъ алдын шалув шараларын тез-тез озгармага, куланылган ерлерди калдыктардан отсыз амаллар куланып таза-ламага, курыган оьленди якпага ярамайтаганын коьрсеткен кагытлар илмеге.

Г.КАЗАНФАРОВ,

Ногай районы бойынша ОНД эм ПР начальниги, иш службасынынъ лейтенанты.

Уважаемые жители Ногайского района!

По постановлению Республиканской службы по тарифам РД от 24.12.2015 г. № 124 «Об установлении цен (тарифов) на электрическую энергию для населения» 01 июля 2016 г. устанавливается новый тариф для населения. Тариф на электрическую энергию за 1 (один) квт. час будет

Объявление

составлять 1руб.64 копеек. Просьба всем абонентам погасить полностью долги за потребленную эл.энергию, так как с 01 июля 2016 года потребители вынуждены будут оплатить по новому тарифу по показаниям приборов учета.

В случае несвоевременной оплаты за

потребленную эл.энергию гарантирующий поставщик по законодательству РФ вправе инициировать ограничение режима потребления эл.энергии или передавать материалы в судебные органы для принудительного взыскания задолженности.

А.УРАЗАЕВ,

Начальник Ногайского отделения ПАО «ДЭСК».

ДР Халк Йыйынынынъ депутаты М.Авезовтынъ Ямагат приемныйнда аьрекет этетаганлар

ЗИНАИДА КУРУПТУРСУНОВНА ЯРИКБАЕВА

топырак болувы ман байланыста онынъ аьелине, кардаш-тувганларына каты кайгырувларын билдиредилер эм бассавлык йорайдылар.

«ШОЬЛ ТАВЫСЫ» (ГОЛОС СТЕПИ) (+6)

ТОКТАСТЫРУВШЫЛАР:
Дагестан Республикадынъ Халк Йыйыны эм Правительствосы.

Бас редактор – Кожеева Э.Ю.

Газета коьлем коммуникациялар тармагында эм маданият калымжады коршалавда законодательстводы тутувга тергев салув бойынша федераллык службасынынъ

ЮФО бойынша регионалык Управленисинде регистрацияланган.

Регистрациялык номери ПИ №ФС 10-6455 (26 январь 2007 й.)

Колязбаларга рецензия берилмейди. Олар кери ызына кайтарылмайдылар. Авторлар ой токтастары редакциядыкы ман келиспеске боладылар. Авторлар язылмалары ушин явапдылар. ДР-нынъ Баспа эм коьлемлик коммуникациялар бойынша комитети.

Баспалавга кол басылув заманы – 17 саьатте. Баспалавга кол басылган – 16 саьатте.

Адрес редакции и издателя:
368850, Республика Дагестан, Ногайский район, с.Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса, 49
газета «Голос степи».
Электронный адрес: sholtavisi@mail.ru

Официальный сайт газеты (www.golos-stepi.ru)

Телефоны:
Общий отдел – 21-4-71
Индекс – 51365

Газета выходит 52 раза в году.
Тираж – 2150 экз.
Цена – 5 рублей.
Реклама и объявления публикуются по договорным ценам.

Газета опечатана в типографии ООО «Издательство «Лотос» по адресу:
367018, ДР, г.Махачкала, Проспект Петра 1, 61.